

Na tej stronie przedstawiono informacje na temat rumuńskiego systemu prawnego, a także zarys prawa rumuńskiego.

Źródła prawa

Źródłami rumuńskiego prawa są:

konstytucja rumuńska;

ustawy uchwalone przez parlament (ustawy konstytucyjne, ustawy organiczne i ustawy zwykłe);

dekrety Prezydenta Rumunii;

rządowe akty prawne (rozporządzenia, rozporządzenia w trybie pilnym, decyzje);

akty prawne wydawane przez instytucje administracji centralnej (zarządzenia ministerialne, zalecenia i regulaminy);

akty prawne wydawane przez organy samorządu terytorialnego (rady okręgowe, rady lokalne, Radę Generalną Bukaresztu);

prawo Unii (rozporządzenia, dyrektywy);

umowy międzynarodowe ratyfikowane przez Rumunię.

Rodzaje instrumentów prawnych – opis

W Rumunii wyróżnia się następujące instrumenty prawne:

nadrzędnym aktem prawnym w Rumunii jest **konstytucja**. Reguluje ona ustrój Rumunii jako państwa narodowego, unitarnego i niepodzielnego oraz stosunki pomiędzy organami władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, a także pomiędzy organami publicznymi a obywatelami i osobami prawnymi; ustawy konstytucyjne są uchwalane na mocy uprawnień konstytucyjnych, tzn. na podstawie decyzji wybieranego i zwoływanego w tym celu zgromadzenia konstytucyjnego;

ustawy organiczne regulują kwestie o dużym znaczeniu dla państwa, takie jak granice państwowe, obywatelstwo rumuńskie, godło państwowe i pieczęć państwowa, prawo własności i dziedziczenia, organizacja i przeprowadzanie referendum, przestępstwa, wymiar kar i zasady ich odbywania, organizacja i sposób funkcjonowania Najwyższej Rady Sądownictwa, sądów, prokuratury i Trybunału Obrachunkowego, prawa osób poszkodowanych przez organy publiczne, system obrony narodowej, organizacja organów rządowych oraz partie polityczne;

ustawy zwykłe regulują wszystkie pozostałe kwestie nieobjęte zakresem regulacji ustaw organicznych. Ustawa zwykła nie może wprowadzać poprawek ani zmian do aktów normatywnych wyższego rzędu, takich jak ustawa organiczna lub konstytucja;

w szczególnych przypadkach (okresy między sesjami parlamentarnymi) niektóre dziedziny określone przez parlament mogą być regulowane

rozporządzeniami rządowymi na mocy przekazanych uprawnień ustawodawczych. Rozporządzenia takie wydaje się na podstawie specjalnej ustawy

delegacyjnej, zgodnie z przewidzianymi w niej warunkami i zakresem działania. W nadzwyczajnych sytuacjach rząd może uchylać rozporządzenia w trybie pilnym w każdej dziedzinie, jeżeli uzna to za konieczne;

decyzje rządowe określają sposób skutecznego wykonywania ustaw, jak również różne inne aspekty organizacyjne ich wykonania;

akty prawne (zarządzenia i zalecenia) są wydawane **przez instytucje administracji centralnej** wyłącznie na podstawie ustaw, decyzji rządowych i rozporządzeń rządowych jako odnoszące się do nich akty wykonawcze;

akty niezależnych organów administracji;

akty prawne wydawane przez organy samorządu terytorialnego (rady okręgowe, rady lokalne, Radę Generalną Bukaresztu) regulują sprawy należące do kompetencji samorządów terytorialnych.

Inne źródła prawa

Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i orzecznictwo sądów UE.

Chociaż orzecznictwo krajowe nie jest źródłem prawa, orzeczenia Wysokiego Trybunału Kasacyjnego i Sprawiedliwości, służące zapewnieniu jednolitej wykładni niektórych norm prawnych, są bez wątpienia wtórnymi źródłami prawa. Ponadto orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego, które są skuteczne *erga omnes*, a nie tylko *inter partes litigantes*, można również uznać za wtórne źródło prawa.

Zgodnie z art. 1 ustawy nr 287/2009 Kodeks cywilny źródłami prawa cywilnego są: prawo stanowione, **prawo zwyczajowe i ogólne zasady prawa**. Prawo zwyczajowe obejmuje tradycję (zwyczaj) i praktykę zawodową.

We wspomnianej powyżej ustawie przewidziano następujące zasady stosowania zwyczaju jako źródła prawa:

zwyczaj stosuje się w przypadkach nieuregulowanych przez prawo. Jeżeli nie obowiązują żadne zwyczaje, zastosowanie mają przepisy prawne dotyczące podobnych sytuacji, a jeśli nie ma takich przepisów, obowiązują ogólne zasady prawa;

w sytuacjach uregulowanych przez prawo zwyczaj stosuje się tylko wtedy, gdy akt prawny wyraźnie się do niego odwołuje;

za źródło prawa uznaje się wyłącznie zwyczaje, które są zgodne z porządkiem publicznym i przyjętymi zasadami moralności;

zainteresowana strona ma obowiązek dowieść istnienia zwyczaju i jego treści. O istnieniu zwyczaju świadczy jego uwzględnienie w zbiorach opracowanych i opublikowanych przez właściwe podmioty lub organy, o ile nie stwierdzono inaczej.

Hierarchia norm prawnych

Hierarchia norm prawnych w Rumunii jest następująca:

konstytucja rumuńska i ustawy konstytucyjne znajdują się na szczycie hierarchii norm. Wszystkie inne akty prawne muszą być z nimi zgodne;

ustawy organiczne zajmują drugie miejsce w hierarchii norm prawnych. Parlament uchwała ustawy organiczne kwalifikowaną większością głosów;

ustawy zwykłe to trzeci pod względem ważności rodzaj norm prawnych. Ustawy zwykłe uchwała parlament zwykłą większością głosów. Ustawa zwykła nie może wprowadzać poprawek do ustaw organicznych lub konstytucji ani ich zmieniać;

rozporządzenia rządowe znajdują się na czwartym miejscu w hierarchii norm;

decyzje rządowe zajmują piąte miejsce w hierarchii norm prawnych;

akty prawne wydawane przez instytucje administracji centralnej i niezależne organy administracji stanowią szósty szczebel w hierarchii norm;

akty prawne wydawane przez samorząd terytorialny (rady okręgowe, rady lokalne, Radę Generalną Bukaresztu) znajdują się na ostatnim miejscu w hierarchii norm prawnych.

Struktura instytucjonalna

Instytucje odpowiedzialne za stanowienie prawa

Zgodnie z konstytucją państwo opiera się na konstytucyjnych, demokratycznych zasadach **podziału władzy (na ustawodawczą, wykonawczą i sędziowską) oraz na mechanizmie kontroli i równowagi**.

Zgodnie z zasadą podziału władzy do jej sprawowania uprawnione są następujące podmioty: parlament, rząd oraz organy wymiaru sprawiedliwości. Równowagę sił pomiędzy władzami publicznymi a obywatelami gwarantują również Trybunał Konstytucyjny, rumuński Rzecznik Praw Obywatelskich (Avocatul Poporului din România), Trybunał Obrachunkowy (Curtea de Conturi) i Rada Legislacyjna (Consiliul Legislativ).

Parlament jest najwyższym organem przedstawicielskim obywateli i jedynym organem władzy ustawodawczej kraju. Składa się z **Izby Deputowanych i Senatu**. **Władza ustawodawcza** należy co do zasady wyłącznie do parlamentu, jednak w pewnych przypadkach dzieli on tę funkcję z **władzą wykonawczą (rządem)** i elektoratem (obywatelami).

Rząd może wydawać rozporządzenia na podstawie szczególnej ustawy delegacyjnej uchwalonej przez parlament. W wyjątkowych okolicznościach wymagających natychmiastowej reakcji rząd może również wydawać rozporządzenia w trybie pilnym.

Proces legislacyjny

Proces legislacyjny składa się z trzech etapów:

1. etap rządowy, zwany przedparlamentarnym, obejmuje:

przygotowanie projektu aktu ustawodawczego na szczeblu rządowym;

przekazanie projektu aktu ustawodawczego do konsultacji społecznych na warunkach określonych przepisami;

zatwierdzenie projektu aktu ustawodawczego przez Radę Legislacyjną, w wyniku uzgodnień międzyresortowych, a także przez inne instytucje;

przyjęcie projektu aktu ustawodawczego przez rząd;

2. etap parlamentarny obejmuje:

przekazanie projektu aktu ustawodawczego do jednej z izb parlamentu (Izby Deputowanych lub Senatu jako izby pierwszej), zależnie od kompetencji przyznanych im na mocy konstytucji rumuńskiej;

debatę i przyjęcie sprawozdania/opinii na temat projektu aktu ustawodawczego w stałych komisjach parlamentarnych (w niektórych sytuacjach można powoływać komisje specjalne);

posiedzenie plenarne, na którym izba pierwsza wypowiada się na temat projektu aktu ustawodawczego i związanych z nim wniosków legislacyjnych. Izba pierwsza ma 45 dni na ustosunkowanie się do projektu aktu ustawodawczego i wniosków legislacyjnych, licząc od daty ich przedstawienia w prezydium;

w przypadku kodeksów lub innych szczególnie obszernych uregulowań prawnych termin wynosi 60 dni od daty ich przedstawienia w prezydium;

termin zostaje skrócony do 30 dni dla rządowych rozporządzeń uchwalanych w trybie pilnym;

w przypadku przekroczenia wyznaczonego terminu projekt aktu ustawodawczego lub wniosek legislacyjny uważa się za przyjęty. Zostaje on przekazany do Izby Deputowanych, która podejmuje ostateczną decyzję.

Projekty aktów prawnych / wnioski legislacyjne są następnie poddawane pod głosowanie (są przyjmowane lub odrzucane) i przekazywane do izby „decyzyjnej” (Izby Deputowanych lub Senatu), która przyjmuje ostateczną wersję aktu;

3. etap postparlamentarny polega na:

kontroli konstytucyjności ustawy (kontrola *a priori*; Trybunał Konstytucyjny sprawdza zgodność danej ustawy z konstytucją). Z wnioskiem o zbadanie zgodności ustawy z konstytucją może wystąpić **Prezydent Rumunii**, przewodniczący którejkolwiek z izb parlamentu, rząd, Wysoki Trybunał Kasacyjny i Sprawiedliwości, rumuński Rzecznik Praw Obywatelskich, co najmniej 50 posłów lub co najmniej 25 senatorów. Trybunał Konstytucyjny może również przeprowadzić kontrolę z urzędu;

na zakończenie procesu **ustawę ogłasza** Prezydent w terminie 20 dni od jej otrzymania. Jeżeli Prezydent zażądał ponownego rozpatrzenia ustawy (z takim żądaniem może wystąpić tylko raz) lub jeżeli zwrócił się o zbadanie jej zgodności z konstytucją, ogłoszenie ustawy następuje w terminie 10 dni od otrzymania ustawy po jej ponownym rozpatrzeniu albo od otrzymania orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego potwierdzającego zgodność tej ustawy z konstytucją;

ustawa wchodzi w życie w terminie trzech dni od daty jej opublikowania w części I rumuńskiego dziennika urzędowego (Monitorul Oficial al României) lub w terminie późniejszym, określonym w ustawie.

Prawnicze bazy danych

a) **Portal legislacyjny**, prowadzony przez Ministerstwo Sprawiedliwości, jest systemem informacji prawnej umożliwiającym wszelkim zainteresowanym osobom szybki, nieodpłatny i nieograniczony dostęp do prawa krajowego w postaci aktualnego stanu prawnego w skonsolidowanej formie. Wspomniana aplikacja jest połączona z unijnym portalem **N-Lex** – Wspólny dostęp do prawa krajowego.

Portal legislacyjny został opracowany przez Ministerstwo Sprawiedliwości w ramach projektu, na którego realizację otrzymano dotację z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego „Rozwój Zdolności Administracyjnych” (Dezvoltarea Capacității Administrative).

Dostępna na portalu baza danych podlega codziennej aktualizacji i umożliwia dostęp do ponad 150 000 aktów ustawodawczych z okresu od 1989 r. do chwili obecnej, a także do zbioru wcześniejszych aktów ustawodawczych.

Bazę danych można przeszukiwać, stosując następujące kryteria:

słowa w tytule,

słowa w tekście,

rodzaj dokumentu,

numer dokumentu,

ogłoszenie w dzienniku urzędowym (rodzaj i numer dziennika),

data ogłoszenia,

organ uchwalający dany akt itp.

b) Nieodpłatny, publiczny dostęp do rumuńskich aktów legislacyjnych jest możliwy również za pośrednictwem innej **rumuńskiej prawniczej bazy danych** stworzonej, prowadzonej i aktualizowanej przez Radę Legislacyjną.

Jest to wersja online zbioru prawa rumuńskiego (Repertoriul legislației României®) – oficjalnego archiwum rumuńskich aktów prawnych, w którym można uzyskać dokładne i rzetelne informacje na temat stanu prawnego każdego z aktów w różnych okresach.

Baza danych obejmuje okres od 1864 r. do chwili obecnej.

Bazę danych można przeszukiwać, stosując następujące kryteria:

kategoria/rodzaj aktu prawnego,

numer,

rok (okres) wydania,

przedział czasowy publikacji,
ogłoszenie w dzienniku urzędowym (rodzaj, numer, rok wydania dziennika),
słowa kluczowe w tytule,
stan prawny aktu (obowiązujący, wygasły),
inne kryteria (akty ustawodawcze, indywidualne, ogłoszone, nieogłoszone).

W ramach wewnętrznej sieci komputerowej **Rady Legislacyjnej** działa na bieżąco aktualizowana baza danych zawierająca szczegółowe informacje prawne niezbędne w procesie przyjmowania projektów aktów ustawodawczych oraz ustawodawstwo wykorzystywane w procesie legislacyjnym.

c) Dostęp do kolejnej prawniczej [bazy danych](#) (choć inaczej zorganizowanej) można uzyskać ze strony internetowej [Izby Deputowanych](#) (jednej z izb parlamentu). Przeszukiwanie może odbywać się według:

rodzaju aktu prawnego,

numeru,

daty,

organu władzy publicznej, który wydał akt,

daty publikacji i słów kluczowych (zarówno w tytule, jak i w treści aktu).

Czy dostęp do bazy danych jest nieodpłatny?

Tak, dostęp do bazy danych jest **nieodpłatny**.

Ostatnia aktualizacja: 16/07/2020

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwe państwo członkowskie. Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej.

Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. Komisja

Europejska nie przyjmuje żadnej odpowiedzialności w odniesieniu do danych lub informacji, które niniejszy dokument zawiera, lub do których się odnosi.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.